

Torsdagen den 27 februari

Kl. 15.00

*Utökning av antalet
suppleanter i vissa ut-
skott*

*Meddelande om fyll-
nadsval*

1 § Justerades protokollet för den 19 innevarande månad.

2 § Upplästes och lades till handlingarna följande från valprovsnämnden inkomna

Berättelse om granskning av bevis för riksdagsledamot och ersättare

Till valprovsnämnden har från riksskatteverket inkommit bevis om att Mats Lindberg (s), Umeå, utsetts till ny ledamot av riksdagen fr. o. m. den 1 mars 1986 sedan Lilly Hansson (s) av sagt sig sitt uppdrag. Till ersättare för riksdagsledamöter har utsetts Rinaldo Karlsson, Skelleftehamn, Sven-Olof Nordlund, Vännäsby, och Rolf Andersson, Malå (alla s).

Valprovsnämnden har vid sammanträde denna dag granskat bevisen och därvid funnit att de blivit utfärdade i enlighet med 15 kap. 1 § vallagen. Stockholm den 26 februari 1986

Stig Nordlund

/Sven-Georg Grahn

3 § Utökning av antalet suppleanter i vissa utskott

Anf. 1 TALMANNEN:

Enligt ett till kammaren inkommet protokollsutdrag har valberedningen föreslagit att antalet suppleanter i utrikesutskottet skall utökas från 20 till 21 och i socialutskottet från 16 till 17.

Jag hemställer att antalet suppleanter i utrikesutskottet bestäms till 21 och i socialutskottet till 17.

Kammaren biföll denna hemställan.

4 § Meddelande om fyllnadsval

Anf. 2 TALMANNEN:

Jag får meddela att fyllnadsvalen till utskotten kommer att ske vid sammanträdet den 12 mars.

Information om regeringsbeslut

Anf. 3 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! En förutsättning för att Sverige skall kunna behålla sin ställning som en tekniskt högtstående industrination är att tillgången till såväl kunskaper som en avancerad högteknologi säkerställs. I viss mån kan beroendet av utländska leverantörer reduceras genom en stärkt kompetens och kapacitet inom landet. Viktiga delar av vår forsknings- och industripolitik under senare år har också haft detta syfte. Det är dock svårt för ett litet land som vårt att bygga ut en egen forsknings- och tillverkningskapacitet inom alla områden. Det är därför av stor vikt att den svenska industrin kan tillförsäkras fortsatt tillgång till avancerad högteknologi utifrån. Detta utgör ett viktigt led i en politik för en bibehållen konkurrenskraft och fortsatt ekonomisk tillväxt.

Av betydelse i detta sammanhang är den exportkontroll som vissa avancerade industrinationer bedriver. Denna kontroll är omfattande och inbegriper tillförseln av utländsk teknik även till svenska företag och institutioner.

Sverige har lagstiftning med långtgående restriktioner i fråga om handel med krigsmateriel och kärnenergiutrustning. Några andra generella statliga förbud eller begränsningar när det gäller handel med teknik finns inte och ligger inte heller i svenskt intresse. Däremot är det av ett starkt svenskt intresse att vårt land inte utnyttjas för en sådan osund handel som består i att svenskt territorium används för att kringgå andra länders exportbestämmelser.

Den skärpning av andra länders exportkontroll som ägt rum under senare tid kan innebära en ökad risk för att ett neutralt land som Sverige skall utnyttjas som genomgångsland för en sådan osund trafik. Denna risk kan komma att öka genom att andra neutrala länder infört olika typer av exportregleringar för att stävja detta slags operationer.

Vi bör därför vidta åtgärder för att förhindra sådan handel som har sin grund i att Sverige kan utnyttjas som genomgångsland för trafik som är illegal i andra länder.

Mot bakgrund av de erfarenheter som gjorts från försök att kringgå andra länders exportbestämmelser och i syfte att förhindra att Sverige kan utnyttjas som transitland för utländsk högteknik har regeringen i dag beslutat om en förordning med bestämmelser som förbjuder viss utförsel av sådana varor. Denna reglering får självfallet inte leda till att den seriösa handeln med avancerad teknik störs.

Regeringens beslut innebär att utländska varor på högteknologiområdet som är underkastade exportrestriktioner i tillverkningslandet inte får föras ut ur Sverige om inte tillstånd från tillverkningslandet kan företes. Endast utländska varor omfattas av regleringen. Detta innebär att bearbetade produkter eller komponenter som ingår i varor som framställs i Sverige inte omfattas av bestämmelserna. Det blir tullens uppgift att kontrollera att regleringarna efterlevs. Förordningen träder i kraft den 1 juni i år.

Anf. 4 BJÖRN MOLIN (fp):

Herr talman! Jag tycker det är värdefullt att statsrådet Hellström har begagnat sig av sin möjlighet att låta riksdagen ta del av det beslut som regeringen i dag har fattat.

Jag tycker också att det är naturligt att Sverige, i likhet med en hel del andra länder, på det här sättet förhindrar att vårt land används som genomgångsland för vissa högteknologiska produkter. Jag hoppas att det här beslutet från regeringens sida innebär att man skall tillämpa ungefär samma förfarande som i ett antal andra europeiska länder.

Jag vill vidare uttrycka förhoppningen att detta inte innebär att vi från svensk sida ger något bidrag till allmänt sett ökade restriktioner när det gäller handeln med högteknologiska produkter. Det skulle självfallet ur svensk synpunkt vara en stor nackdel om vi fick en allmänt sett mera protektionistisk utveckling när det gäller högteknologi. Det ligger alltså i Sveriges intresse att motverka en sådan utveckling.

Anf. 5 Statsrådet MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag delar det synsätt som Björn Molin just har gett uttryck för.

Det gäller nu en förhållandevis begränsad förordning som tar sikte på att hindra transitering genom Sverige av sådana varor som är förbjudna för utförsel från ett land till vissa andra länder. Den drabbar som sagt däremot inte det stora flödet av seriös handel med t. ex. import av komponenter som går in till svensk industri för tillverkning av exportprodukter. Förordningen tar alltså sikte på att Sverige inte skall kunna utnyttjas för transitering och sådan osund handel som är förbjuden i andra länders lagstiftning.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1985/86:397 om hanteringen av giftig fenol vid Kema Nobels fabrik i Stockvik

Anf. 6 Statsrådet INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Sven Henricsson har frågat om jag har för avsikt att undersöka dels de närmare omständigheterna kring ett cisternhaveri vid Stockviksverken, dels Kema Nobels hantering av de stora mängder fenol som används i företagets produktion.

Verksamheten vid Stockviksverken innefattar tillverkning av ett stort antal kemiska produkter i ett tiotal olika fabriksanläggningar. Verksamheten har prövats enligt miljöskyddslagen av koncessionsnämnden för miljöskydd.

Det cisternhaveri som inträffade den 19 februari 1986 bedömdes till en början ha endast lokala effekter. Först dagen därpå upptäcktes höga fenolhalter i prover på avloppsvattnet i Essviks reningsverk. Den biologiska reningen i avloppsreningsverket bedömdes inte längre fungera, och beslut togs den 21 februari om att stänga reningsverket tills vidare.

Det inträffade haveriet måste bedömas som allvarligt från miljöskyddssynpunkt. Länsstyrelsen har därför med stöd av tillsynsbestämmelserna i

Prot. 1985/86:88
27 februari 1986

Om hanteringen av giftig fenol vid Kema Nobels fabrik i Stockvik

miljöskyddslagen förelagt bolaget att utföra ett omfattande sanerings- och kontrollprogram för att eliminera uppkomna olägenheter. Bolaget har även förelagts att föreslå åtgärder som förhindrar en upprepning av händelsen.

Sedan bolaget redovisat de åtgärder som avses med förelägandet ankommer det på naturvårdsverket och länsstyrelsen att ta ställning till de eventuella ytterligare åtgärder som kan krävas vid Kema Nobels fabrik i Stockvik. Jag förutsätter att de båda myndigheterna noggrant bevakar frågan, särskilt mot bakgrund av att det nu inträffade haveriet föregåtts av miljö- och driftsproblem under tidigare år.

Anf. 7 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för svaret på min fråga.

Sundsvallsområdet ligger under hårt tryck när det gäller miljön. Det är både kemisk industri och massaindustri som pressar på. Vi har vant oss vid problem när det gäller luft och vatten. Det är utsläppen som är bekymmersamma.

Nu handlar det om fenol. Det ingår i Kema Nobel-företaget Cascos tillverkningsprocess och är klassat som gift. Det har dödskallemärkts av arbetarskyddsstyrelsen.

Vid det aktuella tillfället fick de anställda vid kommunens reningsverk bege sig till sjukhus. De fick huvudvärk samt ont i munhåla och svalg. Fenol kan också ge frätsår, om det droppas på huden, liksom ögonskador.

Man kan inte – utan att det blir en kraftig förorening – släppa ut fenol tonvis i det omkringliggande vattnet. Det är fråga om Ljungans utlopp. En tusendels milligram fenol per liter vatten gör vattnet odrickbart.

Det är bra att naturvårdsverket och länsstyrelsen skall aktiveras i strävandena att bevaka det här fallet. Det är lugnande att höra att sådana åtgärder vidtas. Men man måste ändå fråga sig: Hur kan det finnas bestämmelser som tillåter att en avloppsbrunn kan placeras intill ett tappställe där man som i detta fall kan tappa 50 ton fenol? Avloppsbrunnen går ju till det allmänna avloppsnätet och innebär klart en risk för föroreningar.

I den information som lämnats från företaget framhålls att det var tur att det var kallt den aktuella dagen – hade det varit varmt hade skadorna blivit ännu större. Jag skulle vilja säga att Stockvikverkens placering vid Ljungans utlopp innebär en tankeställare. Vi har kunnat notera rapporter om t. ex. skador på fisk uppströms Ljungans utlopp. Det är något som borde bevakas i det här sammanhanget.

Anf. 8 Statsrådet INGVAR CARLSSON:

Herr talman! Eftersom också jag bedömer detta som en allvarlig händelse har jag informerat mig om den fortsatta utvecklingen. Jag har därvid kunnat inhämta information om att företaget nu följer de krav på kostnadskrävande åtgärder som förelagts dem och att de åtgärder som har bestämts också ger effekt. De sista mätningarna i recipienten har gett vid handen att inga påvisbara halter av fenol finns kvar. Det lär dock dröja ytterligare en månad innan reningsverkets biologiska rening kan tas i bruk. Det är givetvis därför som vi måste se till att sådana här händelser kan undvikas i fortsättningen.

Anf. 9 SVEN HENRICSSON (vpk):

Herr talman! Jag noterar att miljöministern är inställd på att med hjälp av alla goda krafter komma i ett läge där vi kan undvika en upprepning av det inträffade.

Jag vill erinra om att det inte är första gången som just dessa industrier figurerat i debatten om miljön. Det hände bara för något år sedan att deras stora avloppstipp uppmärksammades. Man kunde iaktta att genom denna tipp, som innehöll allehanda restprodukter, rann det en underström av vatten ner i Ljungan via en bäck. Det är också ett exempel på att det finns all anledning att vara skärpt när det gäller att uppmärksamma just denna industri.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1985/86:385 om användningen av vissa investeringsfondsmedel

Anf. 10 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Börje Hörnlunds fråga till industriministern om Volvos och Saab-Scantias tillstånd att utnyttja investeringsfonder har överlämnats till mig.

Regeringens beslut beträffande Volvo gäller investeringar i Uddevalla, Göteborg, Skövde, Köping, Lindesberg och Olofström. Uddevalla och Olofström är s. k. tillfälliga stödområden. Vissa delar av Lindesbergs kommun tillhör stödområdet. Volvos investering görs dock i en annan del av kommunen.

Beslutet beträffande Saab-Scania gäller investeringar i Malmö och ett tjugotal andra orter i Sverige. Till dessa orter hör Kramfors, Luleå, Skellefteå, Säffle och Åmål, vilka alla tillhör stödområdet, och Kristinehamn, som är tillfälligt stödområde.

De nya bilfabrikerna i Uddevalla och Malmö har kostnadsberäknats till 1 800 resp. 3 000 milj. kr. Utgifterna för Volvos investering i Olofström har beräknats till 830 milj. kr. och för Saab-Scantias investeringar i Kramfors, Luleå, Skellefteå, Säffle, Åmål och Kristinehamn till sammanlagt ungefär 500 milj. kr.

Anf. 11 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret.

25 miljarder till investeringar är mycket pengar. Till stödområdet, som är i störst behov av nya investeringar och nya jobb, går tyvärr inte så mycket. Av svaret kan utläsas att ungefär 2 % av denna stora summa satsas i det egentliga stödområdet, eller i tre femtedelar av vårt land.

På Strängs tid, mitt i den period då flyttlasspolitiken var som värst, myntades begreppet: En liten rännil måste få gå tillbaka. 2 % är mindre än en liten rännil. Jag beklagar att det är på detta sätt, för nu sker faktiskt utflyttningen från stödområdena snabbare än på 1960-talet.

Jag vill fråga finansministern: Förekom det någon diskussion om eller

ställde finansministern några krav på att större belopp skulle investeras inom stödområdena? Ett belopp på 5 miljarder skulle vara mycket skäligt, när nu Volvo och Saab fick så enormt goda villkor i samband med lokaliseringarna till Malmö och Göteborg.

Anf. 12 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Jag hoppas att Börje Hörnlund är medveten om att det här är fråga om var företagen skall använda sina egna pengar. Det är alltså inte 25 miljarder av statens eller någon annans pengar, utan det är företagens egna pengar. Av denna summa satsar företagen mycket stora belopp på de orter som stod inför synnerligen allvarliga sysselsättningsvårigheter, dvs. Uddevalla och Malmö.

Det värde som rätten att utnyttja vissa investeringsfundsmedel representerar för företagen är högst ovisst, beroende på hur investeringsfonderna kommer att hanteras framöver. Antag att regeringen under de kommande åren skulle frisläppa investeringsfonderna! Då är de nu aktuella besluten inte värda ett dugg, sett från skattesynpunkt.

På Börje Hörnlunds fråga är svaret ja. Det ställdes ytterligare krav, men vi kan inte tvinga företag att utföra investeringar som de inte har projekt till.

Anf. 13 BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag tycker att landets regering och finansminister bör ha den tyngden i förhållande till Volvo och Saab att man i samband med en sådan här stor affär – där regeringen såväl frisläpper investeringsfundsmedel som ger direkta lokaliseringsbidrag och det i båda fallen är fråga om en rätt uppseendeväckande skattechistoria – borde ha kunnat ställa väsentligt hårdare krav på att en större andel av pengarna skulle satsas i stödområdet.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1985/86:382 om ändrade regler för kommunala avgifter och skatter

Anf. 14 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Filip Fridolfsson har frågat mig om jag är beredd att lämna förslag om ändring av de statliga regler som i dag hindrar en kommunal avgifts- och skattepolitik som kan kompensera kommunen för effekterna av den statliga utgiftsätstramningen.

De åtgärder som staten vidtar i de ekonomiska relationerna till kommunsektorn för 1987 skall ses mot bakgrund av det av allt att döma mycket gynnsamma ekonomiska läget i kommunsektorn och en utveckling av denna sektor som är förenlig med en utveckling mot balans i samhällsekonomin.

I finansplanen angav jag att omfattningen av de åtgärder som behöver vidtas måste avvägas mot kommunsektorns ekonomiska situation, så att de kan ske inom ramen för ett i stort sett oförändrat skattetryck, samt att taxa- och avgiftshöjningar bör ske med stor återhållsamhet. Jag anförde vidare att en aktiv omprövning och effektivisering av befintliga verksamheter, kombi-

nerad med en minskad statlig styrning som ger kommunerna möjlighet att lättare anpassa sina verksamheter till lokala förhållanden bör medverka till att den kommunala verksamheten utvecklas inom det givna samhällsekonomiska utrymmet.

Sådana åtgärder har redan vidtagits från statens sida, och ett omfattande arbete pågår för att ytterligare öka den kommunala rörelsefriheten. I det pågående frikommunsförsöket har berörda kommuners önskemål i stor utsträckning kunnat tillmötesgå.

När det gäller de i Stockholm aktualiserade förslagen om nya avgifter på olika områden som främst avses tas ut av näringslivet vittnar detta om den stora vikt som finansborgarrådet tillmäter de för medborgarna centrala kommunala verksamheterna. Nu finns det efter vad jag förstått ännu inte några mer färdigutredda förslag framme, varför jag i dagsläget inte vill göra några närmare kommentarer. Allmänt ställer jag mig tveksam till att man skulle kunna få några mer avsevärda inkomstförstärkningar i den kommunala verksamheten via nya avgifter. Det hindrar dock inte att det kan finnas områden där en avgiftsbeläggning kan vara befogad.

Anf. 15 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret.

John-Olle Persson, Stockholms finansborgarråd, gjorde häromveckan ett mycket uppmärksammat och kritiserat utspel. Han ville avgiftsbelägga en rad tjänster – bl. a. skulle biltrafiken in till staden drabbas.

Det är ett mycket försiktigt svar som finansministern ger. Det märks att det är en kär partikamrat som skall sättas på plats. Här är det nämligen fråga om ett sabotage mot den av finansministern eftersträlvade åtstramningen på det kommunala planet.

Jag bedömer ändå svaret så, att finansministern inte vill gå John-Olle Persson till mötes. I realiteten gör man i stadshuset en kringgående rörelse, när man vill införa nya punktskatter. Jag tycker att man kan beteckna svaret så, att finansministern tar John-Olle Persson i örat. Det är bra.

Det svar som finansministern har givit mig här kommer omedelbart att registreras i stadshuset, som ligger bara ett stenkast härifrån. Men jag undrar om det blir känt ute i landet, där missnöje råder med finansministerns åtstramningspolitik. Smittorisken är stor, och det kan bli så att man börjar "följa John", som leken så träffande kallas.

Jag skulle vilja ställa en fråga: Är inte finansministern orolig för att åtstramningspolitiken på det kommunala planet torpederas av den avgiftsmodell som de socialdemokratiska stadshuspolitikerna vill ha? Finansministern måste ändå se det som ganska oroande att man flaggar med en sådan här avgiftspolitik, öppet och oförfärat.

Anf. 16 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Eftersom John-Olle Persson möjligen kan nås av innehållet i det här meningsutbytet vill jag göra klart att jag inte tar honom vare sig i örat eller i någon annan kroppsdel. Jag anser att Stockholms kommun har full rätt att pröva huruvida det, om det inte är till men för medborgarna i kommunen, kan införas avgifter.

Prot. 1985/86:88
27 februari 1986

Om beräkningen av underlaget för tilläggsbelopp vid uträkningen av statlig inkomstskatt

Den oro man kan hysa för utvecklingen på det kommunala området gäller definitivt inte att kommunerna kan komma att genomföra en lång rad avgiftshöjningar. Jag tror att kommunerna i det här läget kommer att försöka anpassa verksamheten till de ekonomiska villkor som gäller. Och det är trots allt så att de ekonomiska villkoren för flertalet kommuner är goda både för 1987 och för 1988.

Anf. 17 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Jag undrar hur finansministern skulle ha talat om det hade varit borgerligt flertal i stadshuset. Då hade det nog varit ett annat tonläge. Den avgiftshöjning som man har sagt sig önska pareras icke med någon skattesänkning. Bakvägen vill man bredda den kommunala skattebasen, och det är det som är oroande. Jag tror att finansministern tycker att det var ganska bra att jag ställde den här frågan, eftersom finansministern då i alla fall fick säga att han är tveksam till att man förfar på detta sätt. Det här är, som sagt, mycket oroande, men jag fick i alla fall finansministerns ord på att han är tveksam om det riktiga i metoden.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1985/86:398 om beräkningen av underlaget för tilläggsbelopp vid uträkningen av statlig inkomstskatt

Anf. 18 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Alltsedan särbeskattning av makars A-inkomster infördes har gällt att underskottsavdrag, liksom andra allmänna avdrag, i första hand avräknas från A-inkomst. Någon förändring i detta avseende har inte skett.

Rätten till kvittning mellan villaunderskott och kapitalinkomst vid beräkning av tilläggsbelopp påverkar inte uppdelningen i A- och B-inkomst.

Jag är medveten om att reglerna på området inte är lättillgängliga. Inom finansdepartementet prövas fortlöpande möjligheterna att uppnå förenklingar i regelsystemet. Det gäller också de regler som Björn von der Esch tar upp.

Anf. 19 BJÖRN VON DER ESCH (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret.

I andra stycket, om rätten till kvittning, har det gjorts ett direkt tankefel, eftersom det är uppdelningen i A- och B-inkomst som påverkar kvittningen.

Det som min fråga handlar om berör inte några enstaka skattebetalare utan hundratusentals makar som äger ett egna hem. För att de skall kunna räkna ut sin skatt krävs att de kan skilja mellan A- och B-inkomst, A-underlag och B-underlag, grundbelopp, tillväxtbelopp, underlag för grundbelopp, underlag för tilläggsbelopp, brytpunkt och proportionering. Lyckas de få rätsida på dessa begrepp, vilket riksskatteverket inte har fått, och kan räkna ut sin skatt, stämmer likväl ofta inte det belopp som de får fram med det som står på skattsedeln. Orsaken till att beloppet inte stämmer kan skattemyndigheterna numera ofta inte upplysa om. Man hänvisar till datorn

och säger att det inte går att räkna ut beloppet för hand. Datorn räknar förvisso rätt, men matas den med felaktiga uppgifter blir det fel. Den skattskyldige har då bara att betala.

Vårt skattesystem är på väg att bryta samman, eftersom varken allmänheten eller myndigheterna kan hantera lagstiftningen längre. Det andra stycket i finansministerns svar är ju ett tydligt bevis på hur lätt det blir fel.

Allt flera insiktsfulla bedömare är ense om att det kommer att braka ihop, men före sammanbrottet kommer många medborgare att råka i förtvivlade situationer bara därför att de inte begriper lagarna. Dagens skattetabeller är inte mer värda för den enskilde än en jordglob för en orienterare. Finansministern sade i kammaren i går: Vad denna riksdag än kan kosta på sig, den kan *inte* kosta på sig att lura svenska folket. Jag instämmer till fullo.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1985/86:405 om skärpt beskattning av förmåner vid förvärv av konvertibla skuldebrev

Anf. 20 Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Herr talman! Mitt svar till Lennart Pettersson är följande. Den s. k. Leo-kommissionen är oförhindrad att behandla de skattemässiga aspekterna av de åsyftade förvärven av konvertibla skuldebrev. I avvaktan på att kommissionen redovisar resultatet av sitt arbete är det inte påkallat att i annan ordning utreda hithörande beskattningsfrågor.

Anf. 21 LENNART PETTERSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka finansministern för svaret.

Under den senaste tiden har det stått en hel del i tidningarna om hur konvertibla skuldebrev har använts av företagsledare och styrelseledamöter för att ge sig själva otillbörliga förmåner. Framför allt har det i debatten skrivits om hur man skott sig på de mindre aktieägarnas bekostnad. Konvertibla skuldebrev innebär ju i korthet att man lånar ut pengar till ett företag mot att man senare till en på förhand överenskommen kurs får rätt att omvandla lånet till aktier i företaget. Om man inte vill utnyttja konverteringsrätten, återbetalas lånet. Genom att sätta konverteringskursen lågt och genom att ge dem som man vill gynna – bl. a. sig själv – rätt att teckna stora konverteringslån kan man tjäna mycket pengar helt riskfritt. Det visar flera exempel. Om villkoren är lämpligt utformade, kan man alltså tillskansa sig en större andel av företagets framtida tillväxt och förmögenhet än man har rätt till. Det sker då på övriga aktieägares bekostnad.

Detta, herr talman, är den börsetiska sidan av saken. Den frågan tas förhoppningsvis upp fullt ut av den av regeringen tillsatta Leo-kommissionen. Men de konvertibla skuldebrevens har också en skattemässig sida. De förmåner som man på detta sätt skaffar sig är ju att betrakta som ett tillskott till styrelsearvoden eller vederlag. De är dock helt skattefria. Jag hävdar att konvertibler alltmer utnyttjas som en ren skatteflykt. Det framgår inte minst av den artikel i detta sammanhang som fanns i tidningen Affärsvärlden förra veckan.

Genom lämpligt utformade konvertibler kan alltså näringslivets män på ett enkelt sätt bygga upp personliga förmögenheter. Det gäller då medel som är obeskattade men som borde vara beskattade.

Jag uppfattar finansministerns svar som ett i varje fall indirekt löfte om att Leo-kommissionen kommer att titta på dessa frågor. Den är alltså inte förhindrad att beakta de skattemässiga aspekterna i detta sammanhang. Jag tror att det är viktigt att man gör det. Det är dock inte säkert att problemen löses enbart genom att den börsetiska frågan klaras ut. Det kan ju mycket väl bli så, att styrelse och aktieägare ingår oheliga allianser – på skattebetalarnas bekostnad.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1985/86:402 om modernisering av hemvärnets handeldvapen

Anf. 22 Försvarsminister ROINE CARLSSON:

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat om jag är beredd att medverka till att hemvärnets handeldvapen moderniseras.

Hemvärdet har väsentliga uppgifter inom totalförsvaret och skall utrustas så, att det kan fullgöra sina uppgifter.

Beträffande handeldvapen har redan i dag gevär m/96 (Mauser) delvis ersatts med automatkarbiner (AK 4) och kulsprutepestoler (kpist m/45).

En ny automatkarbin (AK 5) tillförs armén under en tioårsperiod, vilket innebär att automatkarbin (AK 4) tillförs hemvärdet i ungefär samma takt.

Den framtida utvecklingen av bl. a. hemvärnets utrustning och beväpning torde bli beroende av 1987 års försvarsbeslut.

Anf. 23 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Trots de uppgifter som här lämnats är det faktiskt på det viset att mer än 50 % av våra hemvärdsmän är beväpnade med ett gevär som i dag firar 90-årsjubileum. Om det finns något område där utvecklingen har gått mycket snabbt, är det – tyvärr – vapenområdet. Vad statsrådet här säger är korrekt, nämligen att hemvärdet har mycket viktiga uppgifter. Som det nu är kommer det i många fall att bli så, att hemvärdet får ta första stöten om det inträffar som vi inte vill skall inträffa. De förband som man i så fall kommer att möta är verkligen kvalificerat beväpnade. Därför kan jag inte undgå att säga att förhållandena får mig att tänka på uttrycket att skjuta på sittande fågel.

Drygt 50 000 svenska hemvärdsmän är ju, som sagt, utrustade med en bössa som i dag fyller 90 år. Jag tycker därför att man borde försöka få till stånd en annan prioritering. Även i andra avseenden borde hemvärdet förvisso få en bättre utrustning.

I detta sammanhang har jag även kommit i kontakt med en annan gren av försvaret, nämligen med våra lottor. Dessa anses i dag vara s. k. kombattanter. Men de har ingen beväpning. Min fråga till statsrådet blir därför: Kommer statsrådet att medverka till att våra drygt 20 000 lottor snabbt

kommer att få en sådan utbildning och sådana vapen att de kan fungera som ett försvar?

Prot. 1985/86:88
27 februari 1986

Överläggningen var härmed avslutad.

Om bättre skogsvård

12 § Svar på fråga 1985/86:348 om bättre skogsvård

Anf. 24 Jordbruksminister SVANTE I. UNDKVIST:

Herr talman! Jan Fransson har frågat om jag tänker vidta åtgärder för att stimulera en bättre skogsvård och få till stånd en ökad avverkning.

När skogsindustrin för några år sedan hade problem med virkesförsörjningen och regeringen planerade att vidta åtgärder fick jag från företrädare för skogsbruket och skogsindustrin skriftliga försäkringar om att liknande problem i fortsättningen skulle lösas av parterna själva. Samtidigt infördes en minimiavverkningskyldighet i skogsvårdslagen avsedd att tillämpas mot de helt passiva skogsägarna.

Sedan rapporter kommit om försörjningssvårigheter främst för sågverk i södra Sverige har industriministern och jag nyligen tagit initiativ till samtal med skogsbranschens företrädare. Dessa redovisade då sina planer på åtgärder i det kortare perspektivet och sin syn på vad statsmakterna borde göra. Jag har därvid erinrat om tidigare avgivna löften från näringsens sida och att det i första hand är virkesmarknadens parter som måste ta ansvaret för att virkesförsörjningen skall fungera. Ytterligare samtal skall ske. Överläggningar har också ägt rum med företrädarna för de fackliga organisationerna som uttalat sin oro för en hotande virkesbrist.

Skogsnäringen har en utomordentligt stor betydelse för landets ekonomi, sysselsättning och regionala utveckling. Regeringen kan därför inte låta bli att ingripa om skogsnäringen drabbas av svårigheter på grund av att virkesförsörjningen inte fungerar.

Vad gäller skogsvården har jag i likhet med Jan Fransson noterat de förbättringar som har skett under de senaste åren. Det är ett resultat dels av skogsägarnas ökade insikt om nödvändigheten av en god skogsvård, dels av skogsvårdsstyrelsernas information och rådgivning om skogsvårdsåtgärder. Jag anser det angeläget att skogsvårdsstyrelserna prioriterar dessa insatser även i fortsättningen.

Anf. 25 JAN FRANSSON (s):

Herr talman! Jag tackar jordbruksministern för svaret.

Frågan är ställd mot bakgrund av den oro som finns för att framför allt sågverken inte får fram det virke ur skogen som behövs för att hålla verksamheten i gång. Det finns även tecken på en minskande aktivitet inom skogsvården.

Jag tvivlar inte på att jordbruksministern följer utvecklingen, och det är viktigt att skogsbranschens eget ansvar betonas. Alla som äger skog har ett ansvar. De flesta skogsägare har också godkänt den nya skogspolitikerna på 1980-talet, men alla gör det tyvärr inte.

Vad gör man då åt dessa passiva skogsägare? Samhället kan inte, som

jordbruksministern säger, underlåta att ingripa. Även jag tror att avverkningsreglerna i skogsvårdslagen, rätt hanterade, kan bli ett verksamt medel för att få fram mera virke, men det förutsätter att skogsvårdsorganisationen får de resurser som behövs för detta. De neddragningar av bidrag och anslag som nu föreslås verkar inte i gynnsam riktning. Andra medel som hittills har ökat åtgärderna i skogen är de översiktliga inventeringarna av skogsbruksplanläggningen. Även här tvingas nu skogsvårdsorganisationen att dra ner på verksamheten.

När det gäller skogsvården har, som jordbruksministern säger, skogsägarna i stor utsträckning svarat upp mot skogsvårdsstyrelsernas rådgivning och information, och det är glädjande. Det finns emellertid även här tecken på avtagande aktivitet. I Götaland minskar röjningarna, och när stödet nu kraftigt dras ner inom stödområdet finns det risk för att skogsvården försämrats.

Det är mot denna bakgrund som man frågar sig om vår regering tvekar att fullfölja den skogspolitik som hittills har varit framgångsrik. Jag vill gärna att jordbruksministern ger sin syn på detta och förhoppningsvis skingrar farhågorna.

Anf. 26 Jordbruksminister SVANTE LUNDKVIST:

Herr talman! Jag är medveten om att skogsvårdsstyrelsernas resurser har krympt, bl. a. beroende på omläggningen av arbetsmarknadspolitiken. Dels vill jag säga att det är klart att skogsvårdsåtgärder skall kunna utföras också av skogsägarna utan statsbidrag, dvs. på grund av det ansvar de måste ta i detta sammanhang och för att tillämpa skogsvårdslagen på ett riktigt sätt. Dels måste naturligtvis också skogsvårdsstyrelserna arbeta för att inom organisationen åstadkomma den typ av rationaliseringar som gör det möjligt för oss att prioritera resurserna, så att vi kan utnyttja dem på bästa vis. Jag vet att det från skogsstyrelsens sida pågår ett mycket ambitiöst arbete.

Som svar på den sista delen av Jan Franssons fråga vill jag klart deklarerat att regeringen självfallet inser betydelsen av både en aktiv skogspolitik och aktiva insatser för skogsvård, och vi kommer att handla efter den insikten även i fortsättningen.

Anf. 27 JAN FRANSSON (s):

Herr talman! Även jag anser att det mesta inom skogsvården skall ske utan statsbidrag. Jag vill ändå erinra om att vi i Sverige alltsedan 1900-talets början satsat statliga resurser för att stimulera långsiktigt verkande skogsvårdsåtgärder. Detta stöd har i första hand satts in för att få så sådana åtgärder utförda som annars skulle upplevas som oskäligt betungande av den enskilde skogsägaren. På liknande sätt har staten i de flesta skogsländer stött skogsbruket. Alla länder runt om oss ökar faktiskt stödet till skogsbruket, medan vi här för en diskussion om att kanske minska det.

Jag hoppas att jordbruksministern och jag ändå kan vara överens om att det är viktigt att vi bibehåller det ekonomiska stödet som ett medel för att förverkliga vår skogspolitik.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 28 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Karl-Anders Petersson har frågat mig om när man kan förvänta en industriell satsning i Blekinge.

Jag är väl medveten om den besvärliga situationen som råder på arbetsmarknaden i Blekinge och som har lett till en ogynnsam befolkningsutveckling under senare år. Det är också mot den bakgrunden som regeringen har behandlat välgrundade projekt i länet generöst i fråga om lokaliseringstöd. Härigenom har betydande investeringar kunnat genomföras vid bl. a. Volvo-Olofströmsverken, Blackstone AB i Sölvesborg, Kockums Gjuteri AB och Tarkett AB i Ronneby. Dessa insatser beräknas ha gett ca 440 nya arbetstillfällen.

Regeringen har också lämnat stöd till etableringen av Elektronikcentrum i Svängsta och Verkstadstekniskt centrum i Karlskrona. Genom dessa insatser kommer länet att vara bättre rustat i fråga om teknik- och kunskapsspridning. Jag är dock medveten om att ytterligare insatser måste göras för att förnya och bredda näringslivet i Blekinge. Men detta är inte bara en fråga för statsmakterna. Det privata och kooperativa näringslivet, regionala myndigheter och sammanslutningar har också ett ansvar i detta arbete.

Anf. 29 KARL-ANDERS PETERSSON (c):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret.

Blekinge är det län som den senaste tioårsperioden haft den största utflyttningen: 2,4 % av Blekinges befolkning 1975 har flyttat från länet. Det är t. o. m. någon tiondels procent högre än utflyttningen från Norrbotten. Den totala befolkningsminskningen för Blekinges vidkommande var 4,4 % mellan 1975 och 1985, vilket motsvarar 4 500 invånare.

Anledningen till denna negativa utveckling för länet är att vi förlorat en massa arbetstillfällen såväl inom den statliga sektorn som inom den privata.

Allt fler ungdomar tvingas flytta från Blekinge för att få ett jobb. Det finns inte utbildningsmöjligheter eller arbete inom länet. Vi räknar med att en tredjedel av ungdomarna i åldern 20–25 år av dessa skäl tvingas flytta från länet. 25 % av de ungdomar som stannar kvar är arbetslösa eller beroende av samhällets insatser för sin sysselsättning.

Blekinge är verkligen i behov av en regionalpolitisk satsning från regeringens sida, och blekingarna är tacksamma för ett "Malmöpaket" till länet. Ett sådant ställde ju industriministern i utsikt i en radiointervju i Malmö för någon vecka sedan. Jag läste också i Veckans Affärer i går om en Blekingesatsning. Där står att industriministern nu är beredd att ge företag som vill etablera sig i Blekinge "Uddevall/Malmö-villkor", dvs. lokaliseringstöd och möjlighet att i förtid ta pengar i anspråk från investeringsfonderna. Det låter ju bra, men vi blekingar som under två tre år sett den ena Blekingedelegationen efter den andra med landshövding och kommunalråd i täten – alla socialdemokrater – resa till industridepartementet för att få stöd, är nu litet misstänksamma. Alla de här delegationerna har nämligen kommit hem och meddelat att industriministern ställt sig mycket positiv till deras önskemål, men så mycket mera har inte hänt.

Därför vill jag fråga industriministern vad hans förståelse för Blekinge konkret innebär utöver riksdagens tidigare beslut om att Blekinge skall få en generös behandling trots att länet inte räknas till stödområdena. Gäller stödet generellt för alla företag som vill investera i Blekinge?

Anf. 30 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Om Karl-Anders Petersson följer utvecklingen i Blekinge måste han ändå vara medveten om att regeringen har visat en positiv inställning till Blekinge och att också ett flertal åtgärder har vidtagits.

Under budgetåret 1984/85 erhöll Blekinge väsentligt högre belopp i form av lokaliseringsstöd räknat per invånare än något annat län utanför stödområdet. Detta visar att regeringen tar situationen i Blekinge på allvar och att en medveten satsning på att utveckla länets industri har skett. Förslag till flera av de projekt i Blekinge till vilka regeringen har beviljat regionalpolitiskt stöd har arbetats fram i samverkan mellan näringslivet, kommunerna och regionala myndigheter. Detta innebär att projekten har haft en bred förankring, vilket är en viktig förutsättning för deras framtida utveckling. Vi har ett antal projekt som vi bearbetar i industridepartementet, och det visar att regeringen även i fortsättningen kommer att medverka med stöd till ekonomiskt välgrundade projekt i Blekinge.

Anf. 31 KARL-ANDERS PETERSSON (c):

Herr talman! Volvoetableringen gick ju till Uddevalla, och Saabtabletingen till Malmö. Fler bilindustrietableringar lär det väl inte bli tal om. Havsfiskelaboratoriet, som var utlovat till Karlskrona, lämnade man i samband med Uddevallapaketet till Uddevalla.

Nu vill jag fråga: Hur många miljoner har industriministern reserverat för Blekinge? Skall det motsvara satsningarna i Malmö och Uddevalla, så bör det väl röra sig om ungefär 500 milj. kr. som vi skulle kunna få i ett Blekingepaket. Kan vi räkna med stöd till vissa länsspecialiteter såsom fiske, livsmedelsindustri, t. ex. Stärkelsen och AKO som vi har motionerat om och som har framgångsrik forskning inom biotekniken att peka på? Turismen är en näring som vi gärna vill ha stöd till. Kommer järnvägen Karlskrona-Malmö att rustas upp till elektrifieringsstandard? Medel för detta ändamål upphörde efter 1982 trots att socialdemokraterna i Blekinge i valrörelsen 1982 lovade fortsatt upprustning.

Anf. 32 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Egentligen är Karl-Anders Petersson en dålig representant för Blekinge, eftersom han hela tiden bara ser det negativa och inte kan fästa uppmärksamheten på att det har skett satsningar från regeringens sida i Blekinge. De satsningarna, som har skett på teknik och utveckling, på nya företag med lokaliseringsstöd, verkar Karl-Anders Petersson helt bortse från. Han kunde ha lagt till många sådana exempel. Överenskommelsen mellan regeringen och Ericssonkoncernen om investeringar utanför Ericssons ordinarie investeringsprogram tillförsäkrade Blekinge 225 arbetstillfällen mera än vad som annars hade blivit fallet. Det är alltså enbart en dumhet att fortsätta att förneka att regeringen har gjort och gör insatser för Blekinge.

Anf. 33 KARL-ANDERS PETERSSON (c):

Herr talman! Om jag är en bra eller dålig representant för Blekinge, det överlåter jag åt väljarna att avgöra. Men det är för oss i dag en livsfråga att få ett stöd för att ta oss ur en ond cirkel. Vi har en kraftig åderlätning av invånarantalet, vilket medför ökade skatter, som i sin tur ger svårigheter för nyetablering inom näringslivet.

Jag försöker att i andra sammanhang vara mycket positiv, det försäkrar jag industriministern, men jag tror inte det är de sidorna som jag vid detta tillfälle mest bör framhäva. Kanske har vi från Blekinge varit alltför tacksamma och alltför länge stått med mössan i handen. Kanske har vi inte gjort vår röst hörd tillräckligt för att industriministern skulle reagera.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1985/86:404 om befolkningsutvecklingen i Dalsland

Anf. 34 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Ingvar Karlsson i Bengtsfors har frågat mig vilka åtgärder regeringen ämnar vidta för att förhindra en fortsatt utflyttning från Dalsland.

Bakgrunden till frågan är, såvitt jag förstår, det uttalande jag gjorde vid mitt besök nyligen i Älvsborgs län. Jag tillät mig då uttrycka min glädje över de positiva effekter regeringens ekonomiska politik medfört för länet som helhet.

Jag är dock medveten om att utvecklingen inte är lika positiv i alla delar av länet och att Dalsland inte har samma expansionskraft som exempelvis Trollhättaregionen. Det är också anledningen till att Dals-Ed, Bengtsfors och Åmål har inplacerats i stödområdet. Regionalpolitiskt stöd har här beviljats flera företag.

Vidare innebär länsstyrelsens regionalpolitiska mål för länet bl. a. att sysselsättningskapande insatser i Dalsland, särskilt den norra delen, prioriteras. Länsstyrelsen disponerar 10,5 milj. kr. för regionala utvecklingsinsatser under innevarande budgetår. Medel för sådana insatser fördelas till länen efter de regionalpolitiska problemen svårighetsgrad. Det ankommer sedan på länsstyrelsen att prioritera användningen av dessa resurser inom länet.

Sedan januari 1984 arbetar utvecklingsfonden med uppsökande verksamhet och med särskilda insatser riktade till företagen i Dalsland.

Regeringen är således medveten om situationen. Regeringen har vidtagit åtgärder och kommer också framöver att välvilligt behandla ekonomiskt välgrundade projekt för att förhindra en fortsatt utflyttning från Dalsland.

Anf. 35 INGVAR KARLSSON i Bengtsfors (c):

Herr talman! Jag tackar industriministern för svaret på min fråga. Det var ett i största allmänhet positivt men till intet förpliktande svar.

Bakgrunden till att jag har ställt frågan är följande. Mellan 1950 och 1970 minskade folkmängden i Dalsland med 7 366 personer. Mellan 1970 och 1980 ökade folkmängden däremot med 1 199 personer. Det var under den andra halvan av 1970-talet och inte under den tid då Thage Peterson var

industriminister som ökningen kom.

På senare tid har minskningen börjat igen. Jag anger siffrorna bara för de två senaste åren. Under perioden 1984–1985 har folkmängden minskat med 440 personer. Under den tiden är det herr Peterson som har varit ansvarig för politiken.

De arbetslösas antal var i januari 850. I Åmål har man den största arbetslösheten – där är den 4,3 %. Där har man haft det knackigt i ett antal år nu.

Man har en låg förvärvsverksamhet i landskapet. I Länsprogram 80 sades det ifrån att det behövdes 2 000 nya arbetstillfällen under 1980-talet för att man skulle få samma förvärvsfrekvens som landet i övrigt, och jag tror inte att så värst många av dessa 2 000 arbetstillfällen har kommit till stånd.

Samhället hjälper ibland också till att minska antalet arbetstillfällen. Västergården lägger kriminalvårdsstyrelsen ned i år, Dal–Västra Värmlands järnvägar stoppar sin trafik i sommar, AMS slutar med sin "egenregi" – där är det 75 jobb som försvinner på ett bräde. Atlas Copco i Åmål lägger igen i år, och Åsieverken har slutat med sin verksamhet – det är ungefär 400 jobb som har försvunnit under de senaste åren.

Det fordras ganska mycket hjälp för att landskapet i framtiden skall kunna hålla ställningarna. Jag skulle gärna vilja ha ett besked från industriministern: Finns det inga andra åtgärder att ta till än att litet stillsamt säga att vi gör allt vad vi kan?

Anf. 36 Industriminister THAGE PETERSON:

Herr talman! Älvsborgs län har den mest positiva utvecklingen av industrisysselsättningen i landet. Det förhållandet var en av anledningarna till mina positiva uttalanden om utvecklingen i Älvsborgs län. Jag är medveten om att ökningen främst äger rum i Trollhättan, men det betyder ändå en utveckling för länet och utvecklingsmöjligheter för de andra regionerna.

Under 1985 beviljades lokaliseringsstöd med 40 milj. kr. i bidrag och 9 milj. kr. i lån, vilket beräknas ge 480 nya jobb, främst i Dalsland, och det är ingen dålig siffra för ett enda år.

Jag ber att få upprepa att anledningen till att Dals-Ed, Bengtsfors och Åmål har inplacerats i stödområdet är att regeringen och länsmyndigheterna prioriterar just denna region i det regionala utvecklingsarbetet.

Anf. 37 INGVAR KARLSSON i Bengtsfors (c):

Herr talman! 480 nya jobb i Dalsland, sade industriministern. Jag vill senare få en förteckning över vilka dessa jobb är.

Länsarbetsnämnden, som nyligen har avgivit en rapport, säger beträffande arbetsmarknadsläget 1986 att efterfrågan på arbetskraft är vikande. Där emot är det riktigt som industriministern sade, att Trollhätteområdet är det expansiva området. Enbart i år behövs det enligt länsarbetsnämnden 1 300 jobb i Trollhättan, närmare bestämt vid Saab. Länsarbetsnämnden säger: "Behovet ställer krav på ökad rörlighet bland arbetskraften i länet, speciellt bland den nu växande gruppen arbetslösa 20–24-åringar." Varifrån skall arbetstagarna i dessa fall komma, industriministern, om inte just från

Dalsland? Det betyder att utflyttningen från Dalsland kommer att fortsätta. Man måste någon gång få stopp på detta, och då krävs det andra åtgärder.

Prot. 1985/86:88
27 februari 1986

*Om beredningen av
frågor om styrning av
skolväsendet*

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1985/86:400 om beredningen av frågor om styrning av skolväsendet

Anf. 38 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Larz Johansson har frågat mig i vilka former jag avser att beredningen av frågor om styrning av skolväsendet skall ske och vilken tidsplan som gäller för beredningsarbetet.

Min avsikt är att beredningsarbetet skall bedrivas i två etapper. Först kommer ett antal experter, som väljs med hänsyn till sina erfarenheter av och engagemang i de aktuella frågorna, att få i uppdrag att göra en genomgång av och redovisa hur det nuvarande styrsystemet vuxit fram och vilka tankarna bakom det har varit. De skall också bedöma och redovisa i vilken mån det finns forskningsresultat och annat dokumenterat material som kan vara värdefullt som underlag för diskussionerna om skolans styrning.

I en andra etapp, som jag räknar med skall inledas i höst, avser jag att tillkalla en beredning med uppgift att utarbeta underlag för en proposition till riksdagen. Direktiv för denna beredning kommer att utformas bl. a. på grundval av det som redovisas i den första etappen.

Anf. 39 LARZ JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag har ställt den här frågan därför att det gäller en sak som är ganska viktig för den fortsatta behandlingen av regeringens budgetproposition. Skolministern har ju till den aktuella beredningen knutit en lång rad ting, och jag tycker inte att jag fick särskilt mycket besked. Jag skulle vilja ha ett förtydligande när det gäller vad som avses med beredning i detta sammanhang. Är det en beredning inom eller utom regeringskansliet? Skall beredningen uppfattas som en parlamentariskt sammansatt kommitté, eller vad avser skolministern? Vilken är tidsplanen? Beredningen skall börja arbeta först i höst, och det kommer att innebära att vi i varje fall inte får några besked inför nästa budgetproposition. Det gör oss betänksamma, eftersom det till den samlade beredningen har knutits frågor som gäller statsbidragssystemet, demokratiberedningens betänkande, lärarfortbildningen och en del andra saker.

Detta med en fortsatt beredning föder också andra frågor, för i dagarna har vi fått klart för oss att skolministern är beredd att kommunalisera skollärdarna. Då måste jag fråga: Står inte skolministern kvar bakom det enhälliga riksdagsbeslut som fattades 1981, där vi slog fast att skollärdarna är nyckelpersoner inom skolväsendet och är statens främsta instrument för styrning av skolan samt en garanti för likvärdigheten inom skolväsendet? I och med detta beslut tog ju staten ett övergripande ansvar för skollärdarutbildningen. Gäller inte de tankegångarna fortfarande?

Vidare vill jag fråga: Tänker skolministern nu överlåta även ansvaret för

*Om beredningen av
frågor om styrning av
skolväsendet*

Anf. 40 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Det var synd att Larz Johansson i sin fråga till mig inte frågade om svar på det han ville veta. Då kunde vi ha fört en diskussion om det vid det här tillfället. Nu kanske vi kan få tillfälle så småningom att diskutera synen på skolledarens roll och föra fram synpunkter på huruvida kommunalt avlösnande av skolledare med nödvändighet innebär att man inte kan ha statliga föreskrifter för hur skolledarna skall utföra sina arbetsuppgifter. Jag ber alltså att få föra den diskussionen mot bakgrund av en fråga som faktiskt rör detta.

Jag har svarat på frågan om beredningen av ärendet om styrning av skolväsendet och redovisat mycket klart att jag i en första omgång tänker skaffa fram ett underlag för en närmare beredning av det. Hur beredningsgruppen kommer att se ut vill jag återkomma till.

Låt mig bara i detta sammanhang erinra om att jag alldeles nyligen, så sent som förra fredagen, hade möjlighet att presentera resultatet av en annan beredning, den som rörde Sveriges Radio, och tycker att det beredningsarbetet gav mycket goda erfarenheter. Så det kanske kunde vara i varje fall ett uppslag för hur en sådan här beredning skulle kunna gå till.

Anf. 41 LARZ JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag uppfattar det sista ledet i skolministerns svar som att han i varje fall inte tänker gömma de här frågorna inom regeringskansliet.

Det är faktiskt så, Bengt Göransson, att frågorna om styrning av skolan och den eventuella kommunaliseringen av skolledarna hänger intimt ihop. Man säger att man skall bereda – noggrant fundera över – hur den fortsatta styrningen av skolan skall gå till, samtidigt som man, därför att man skall försöka ro hem en besparing, är beredd att sälja ut skolledarna till kommunerna.

Säger man till kommunerna att de får ta över ansvaret också för skolledarna, inkl. kostnaderna, skall man inte inbilla sig att man fortsättningsvis kan ha en effektiv styrning över den verksamheten. Tror man det, skolministern, anser jag att det är litet väl blöött.

Anf. 42 Statsrådet BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Bara ett kort tillägg.

Larz Johansson uppfattar tydligen ordet styrning uteslutande som en fråga om styrning av penningströmmar. En av de erfarenheter som vi har vunnit under de gångna åren, i varje fall som jag har tyckt mig kunna dra slutsatser av, är att styrningen av skolan innefattar andra väsentliga inslag än det kamerala styrandet av penningströmmarna.

Det är skälet till att jag i det stycket svarade som jag gjorde.

Anf. 43 LARZ JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag tror visst inte att styrningen av skolan är helt beroende av penningströmmarna. Men jag tror att om skolministern är beredd att tillmötesgå kommunerna i så måtto att han säger O.K. till att kommunalisera skolledarna, är steget inte särskilt långt till nästa propå, som också kommit från Kommunförbundet, dvs. att kommunalisera också lärarna.

Det skulle inte förvåna mig, om regeringen i det läget sade att om kommunerna är så oerhört angelägna om att ta det hela och fulla personalansvaret för skolans personal, så kommer kanhända staten inte att vara lika villig att ta kostnadsansvaret.

De försök till nedskärningar som har gjorts – den 3-procentiga besparingen ser nu ut att stranda men skulle uppenbarligen bytas mot en ännu större besparing på skolledarna – påverkar faktiskt möjligheterna att styra skolan och att garantera likvärdigheten i skolväsendet över hela landet.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1985/86:406 om det planerade bytet av ånggeneratorer för Ringhals 2

Anf. 44 Statsrådet BIRGITTA DAHL:

Herr talman! Erling Bager har frågat mig när jag avser att fatta beslut om Vattenfalls hemställan att få disponera de reserverade medlen för upphandling av nya ånggeneratorer för Ringhals 2.

Vattenfallsverkets framställning att få disponera medel för att byta ånggeneratorer har remissbehandlats. Remissbehandlingen avslutades i januari månad. Frågan bereds för närvarande inom industridepartementet. I samband därmed har ytterligare uppgifter inhämtats. Jag vill mot den bakgrunden inte nu uttala mig om tidpunkten för beslutet i frågan.

Anf. 45 ERLING BAGER (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det hade varit positivt om statsrådet hade gett en vink om tidpunkten för när beslutet kommer att fattas. Varje vecka som går gör bytet dyrare, och nu går det kanske inte heller att byta ånggeneratorer 1989.

Vattenfall bygger sin framställning om byte av ånggeneratorer på omfattande studier av teknik, ekonomi och miljöeffekter som redovisas i framställningen. Investeringskostnaderna för bytet beräknas vara återbetalda inom sex år. De säkerhetsgranskande myndigheterna statens strålskyddsinstitut och statens kärnkraftinspektion har båda tillstyrkt bytet från teknisk synpunkt. Statens energiverk har konstaterat att åtgärderna ger god lönsamhet och att lönsamheten t. o. m. bedöms vara något bättre än vad Vattenfall tidigare har angivit.

Det kanske också är värdefullt att påpeka att det av de beräknade kostnaderna för ånggeneratorbytet på ca 1,2 miljarder kronor är 790 milj. kr. exkl. ränta som berör själva bytet. Övriga kostnader utgörs av kompletterande arbeten som man har tänkt göra samtidigt. Av den beräknade slutkostna-

den kommer ca 530 milj. kr. att förbrukas inom Sverige. Detta motsvarar en ökad sysselsättning av ca 1 500 manår och kommer att beröra Bergslagen, med Sandvik, och Blekinge, Uddcomb. Bland övriga svenska företag som kan bli inblandade kan nämnas ASEA-koncernen, Götaverken, Skanska m. fl.

Bytet av ånggeneratorer kommer därför också att få arbetsmarknadspolitisk betydelse, vilket statsrådet väl inte har något att invända mot. Det hade varit bra om statsrådet kunnat ge en liten vink om när beslut kommer att fattas. Vad är det som får statsrådet att fundera så länge över det här? Är det politiska skäl? Från tekniska och ekonomiska utgångspunkter har ju granskande myndigheter gett klartecken. Man kunde väl få *något* besked om tidpunkt.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1985/86:403 om val av jurymän i tryckfrihetsmål

Anf. 46 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Nils Berndtson har ifrågasatt grundlagsenligheten av att justitiekanslern (JK) begagnat sig av den s. k. utslutningsrätten när en jury skall bildas i ett tryckfrihetsmål vid Stockholms tingsrätt. Vidare ifrågasätter Nils Berndtson om JK:s agerande står i överensstämmelse med de krav som bör ställas på honom. Nils Berndtson har därför frågat mig om det inträffade ger anledning till några åtgärder från regeringens sida.

JK:s utövande av rätten att utesluta jurymän i ett visst tryckfrihetsmål är sådan lagtillämpning av en myndighet som regeringen enligt regeringsformen (11 kap. 7 §) inte skall blanda sig i. Det konkreta fall som Nils Berndtson har tagit upp ger inte anledning till någon åtgärd från regeringens sida.

Anf. 47 NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret. Justitiekanslerns åtgärd att med något luddigt tal om säkerhetsrisk utesluta en jurymedlem i ett tryckfrihetsmål därför att denne tillhör vänsterpartiet kommunisterna är mycket anmärkningsvärd.

Justitiekanslern har förklarat att han inget vet om vpk-aren Per Francke. Då vet han säkerligen inte att den han uteslöt har en livslång gärning i svensk arbetarrörelse, med politiska uppdrag, ordförandeskap i fackförening och hyresgästförening och lång verksamhet i pressen bakom sig. Förmodligen uteslöts också en av de mest erfarna jurymännen! Tilläggas kan att Per Francke – som jag för övrigt ser på åhörarläktaren här i dag – tillhörde dem som blev offer för krigsårens odemokratiska företeelser och länge satt i interneringsläger.

Saken blir inte bättre av att det är Franckes medlemskap i vänsterpartiet kommunisterna som diskvalificerar honom.

Justitiekanslern bör veta att grundlagen klart anger att begränsningar i fri- och rättigheter inte får göras på grund av politisk eller annan åskådning.

Jag får väl godta att justitieministern inte vill gå in mer på det konkreta

fallet. Men problemet är inte så enkelt som justitieministern gör gällande. Det handlar inte bara om den formella rätten att utesluta jurymedlemmar, utan det rör sig om en politisk handling som enligt min mening står i strid med grundlagens stadganden. Principfrågorna kan inte förbigås. Jag tycker att ett klart uttalande från regeringen är viktigt som vägledning för ämbetsmän och myndigheter.

Jag har noterat att riksdagens talman avvisat talet om säkerhetsrisk och markerat att vpk är ett riksdagsparti med samma rättigheter och skyldigheter som övriga partier. Jag vill fråga: Delar justitieministern denna uppfattning?

Anf. 48 Justitieminister STEN WICKBOM:

Herr talman! Låt mig först klara ut den rättsliga bakgrunden. Justitiekanslern får utesluta vem han vill ur juryn, och han behöver inte motivera varför han utesluter en viss person. Det här skall regeringen inte lägga sig i, och regeringen skall inte heller fråga efter justitiekanslerns motiv för en uteslutning. Jag har heller inte frågat honom om det, och jag har över huvud taget inte talat med honom i den här saken.

Som svar på Nils Berndtsons tilläggsfråga kan jag gärna säga att jag för egen del har den självklara uppfattningen att ingen medborgare skall betraktas som en säkerhetsrisk enbart på grund av sin tillhörighet till ett visst politiskt parti. Jag erinrar i sammanhanget om grundlagens förbud mot politisk åsiktsregistrering.

Anf. 49 NILS BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Den deklARATIONEN tror jag var värdefull. Det finns dock tendenser till återfall i det kalla krigets anda, och då gäller det att erinra om vad grundlagen stadgar om åsiktsfrihet.

Jag känner till justitiekanslerns rätt att utesluta jurymedlemmar. Men i detta fall har han själv angett en motivering, som jag finner strider mot vad grundlagen stadgar om åsiktsfrihet. Det är det som är det allvarliga.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Föredrogs och hänvisades

Proposition

1985/86:105 till trafikutskottet

19 § Anmälades och bordlades

Redogörelse

1985/86:10 Riksdagens revisorers berättelse över granskningen av riksgäldskontorets verksamhet under budgetåret 1984/85

20 § Anmälades och bordlades

Motionerna

1985/86:308 av Ivar Franzén m. fl.

Prot. 1985/86:88
27 februari 1986

Meddelande om interpellationer

1985/86:309 av *Lars Werner m. fl.*
1985/86:310 av *Staffan Burenstam Linder m. fl.*
Vissa naturgasfrågor (prop. 1985/86:91)

1985/86:311 av *Ivar Franzén m. fl.*
1985/86:312 av *Staffan Burenstam Linder m. fl.*
1985/86:313 av *Birger Rosqvist*
1985/86:314 av *Hadar Cars*
1985/86:315 av *Lisbet Calner och Sverre Palm*
Vissa åtgärder för omställning av energisystemet (prop. 1985/86:102)

21 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 27 februari

1985/86:140 av *Ivar Franzén* (c) till finansministern om privata investeringskonton:

Arbete åt alla är en gemensam målsättning för alla partier. Det är en självklarhet att arbetslöshet är slöseri med både mänskliga och ekonomiska resurser. Det är vidare viktigt att se till att tillgängligt kapital utträttar ett nyttigt arbete. "Arbetslöst" kapital är en dåligt utnyttjad resurs.

Staten har på olika sätt försökt att stimulera produktiv användning av kapital. Ett exempel är den minskade skatt som Volvo och Saab får genom regeringens medgivande till dessa företag att för industriinvesteringar, i första hand i Uddevalla och Malmö, få utnyttja 25 miljarder av sina investeringsfondsmedel.

Kortsiktigt innebär detta beslut att staten förlorar ca 13 miljarder i skatt, men eftersom investeringar som genomförs med investeringsfondsmedel direktavskrivs minskar företagets framtida avskrivningsmöjligheter. Detta bör resultera i framtida högre vinster och därmed mer skatt. En lånefinansiering av investeringen skulle ha gett både ränteavdrag och fullt avskrivningsunderlag, vilket starkt skulle ha begränsat framtida vinster/skatter.

Det är således sannolikt att staten på sikt får tillbaka de skatteintäkter som kortsiktigt går förlorade. Samtidigt blir företagen mer solida och klarar därmed bättre såväl svängningar i konjunkturen som nödvändiga utvecklingskostnader.

Om det anses vara riktigt att medge en uppskjuten beskattning för företag vid en produktiv användning av tillgängligt kapital, varför kan då inte motsvarande förhållande gälla för den enskilda människan?

Privatekonomin är i dag ofta baserad på lån och höga ränteavdrag i syfte att begränsa skatten. Det nuvarande skattesystemet främjar i betydande grad en låneekonomi, medan skattestimulansen för sparande är liten.

Centerpartiet har med sitt förslag om privata investeringskonton, vilket jag i en enskild motion utvecklat till personlig investeringsdepå, pekat på

åtgärder som kan stimulera sparande och produktiv användning av tillgängligt kapital.

Förslaget innebär kortsiktigt ett visst skattebortfall genom att man kan spara pengar på samma villkor som man i dag betalar räntor. På sikt kommer emellertid ränteavdragen att minska och den enskildes ekonomi att bli betydligt solidare med större möjligheter att klara sig utan samhällets stöd som följd.

Indirekt kommer samhällsekonomin att påverkas positivt av såväl bättre tillgång på arbetande kapital som lägre räntor och inflation.

Med hänvisning till vad som ovan anförts vill jag fråga finansministern:

Vilka åtgärder avser regeringen att vidta för att ge den enskilde möjligheter att på samma sätt som storföretagen stärka sin ekonomi och samtidigt främja produktiv kapitalanvändning och en positiv utveckling av Sveriges ekonomi?

1985/86:141 av *Gunnar Hökmark* (m) till justitieministern om tillämpningen av sekretesslagen:

Forskningsprojektet Metropolit har funnits till under en lång följd av år. Registret har byggts upp med tillstånd av datainspektionen.

Metropolitregistrets uppbyggnad ger anledning att diskutera formerna för hur forskning skall ha tillgång till identifierbara personuppgifter. Det är av vikt både för forskningens skull och för de enskildas att klara regler och riktlinjer skapas.

Metropolitregistret aktualiserar ytterligare en frågeställning, nämligen hur olika offentliga myndigheter hanterar sekretessbelagda uppgifter. För de enskilda medborgarna har debatten kring Metropolitregistret visat hur mycket känslig information som finns registrerad om dem i olika myndigheters register.

För många personuppgifter gäller offentlighetsprincipen. Frågan om sådana personuppgifter skall användas i ett register är därför främst en fråga som rör den registeransvarige och datainspektionen.

De uppgifter som är av en mer integritetskänslig natur är emellertid oftast sekretessbelagda. Det finns anledning att principiellt diskutera under vilka förutsättningar forskare skall kunna få tillgång till sådana uppgifter.

Det är viktigt ur den enskildes synpunkt. Var och en bör i görligaste mån kunna få veta var uppgifter om den egna personen finns och vad de används till. Det är i högsta grad avgörande för den enskildes integritet hur pass väl sekretesskyddet fungerar.

Ur forskningens synvinkel är det på motsvarande sätt viktigt att det finns klara regler. Forskningen har ingenting att vinna på att det uppstår en allmän misstänksamhet både mot forskares syfte och mot det sätt på vilka personuppgifter hanteras av forskare.

Det är mot denna bakgrund man kan fråga sig hur Metropolitregistret har kunnat byggas upp med så pass integritetskänsliga och sekretessbelagda uppgifter som det rör sig om i detta fall. Registret aktualiserar därför frågan om under vilka förutsättningar som olika offentliga myndigheter lämnar ut sekretesskyddade personuppgifter.

I vissa fall torde man kunna konstatera att uppgifter har lämnats ut utan att detta har varit förenligt med gällande rätt. I andra fall kan det vara mera osäkert beträffande formerna. Det är mot denna bakgrund som jag skulle vilja ställa följande frågor till justitieministern:

1. Vilka myndigheter lämnar i dag ut sekretessbelagda uppgifter till utomstående, och med vilket stöd i sekretesslagen sker detta?
2. Avser justitieministern att vidta några åtgärder för att tillämpningen av sekretesslagen skall fungera bättre än i dag?

1985/86:142 av *Ulla Orring* (fp) till kommunikationsministern om bevarande av de mindre postkontoren i glesbygdslänen:

Posten firar i år 350-årsjubileum. Ett i och för sig aktningvärt initiativ, som visar att Sverige tidigt inrättade en fast postbefordran under organiserade former.

Jubileet har på olika sätt manifesterats bl. a. med tårtor till postens kunder, gratis frimärken till hushållen osv. Planer finns också på ett jubileumståg som till sommaren skall gå genom hela landet. Några ekonomiska problem synes för postverkets del ej vara rådande. Tvärtom tyder PR-jippet på att postverket gör stora vinster. Massmedia har även förmedlat den generösa bilden av postverket.

Allt tyder på att begivenheter av detta slag syftar till att ge postverket en mer serviceinriktad profil. Den bästa reklamen för postverkets del måste ändå vara att det finns ett fungerande nät av poststationer över hela landet.

Men så är tydligen inte fallet nu. Trots den positiva bild som postverket vill visa i samband med jubileet pågår en annan men dold verksamhet som inte ger samma aktiva bild av verket och som framför allt drabbar glesbygden. Det handlar om de mindre postkontorens fortbestånd.

I Västerbotten finns flera mindre postkontor som nu är i farozonen. Ett av dessa är postkontoret i Norrfors, ca 9 mil sydväst om Umeå, som i dag är nedläggningshotat.

Läggs postkontoret i Norrfors ner blir konsekvenserna att människorna i bygden förlorar en viktig serviceinrättning, som är nödvändig för att upprätthålla de olika samhällsfunktionerna.

Med hjälp av insatser från enskilda, och även med ekonomiska medel via glesbygdsanslag, har jordbrukare och andra företagare i Norrforsbygden byggt industri- och verkstadslokaler, som resulterat i nya företag och nya arbetstillfällen, vilket också varit avsikten med investeringarna.

Det synes därför vara både tragiskt och ologiskt att en gren av den offentliga myndigheten anslår ekonomiska medel för att säkerställa arbetstillfällen och sysselsättning medan en annan drar in viktiga servicefunktioner, i detta fall postkontoret i Norrfors. Det betyder även att lokala arbetstillfällen försvinner.

Dessutom föreligger en anmärkningsvärd brist på balans i insatser från postverkets sida.

Å ena sidan görs en rejäl satsning för att fira 350-årsjubileet utan sparsamhet, medan å andra sidan åtgärder förbereds för indragning av ekonomiska medel till postkontoren i våra glesbygdsområden.

En utvärdering av samhällets sammanlagda insatser och konsekvenserna av desamma borde göras innan beslut tas om indragning av postkontoren i glesbygden exempelvis beträffande postkontoret i Norrfors i Västerbotten.

Med hänvisning till det ovan anförda ber jag att till statsrådet få ställa följande frågor:

1. Är statsrådet beredd att lämna en redogörelse för det aktuella läget vad avser de mindre postkontorens bevarande i glesbygdslänen?
2. Ämnar statsrådet vidta några åtgärder för att bevara de nedläggningshotade mindre postkontoren i Västerbotten och då särskilt postkontoret i Norrfors?

22 § Meddelande om fråga

Meddelades att följande fråga framställdes

den 26 februari

1985/86:409 av *Per Stenmarck* (m) till justitieministern om resurserna vid passkontrollen:

Enligt uppgift kommer passpolisen i Trelleborg att få minskade resurser. För en fullastad färja från Travemünde tar i dag passkontrollen ca 30 minuter i anspråk. I framtiden kan samma kontroll komma att ta en till två timmar. Detta är inte någon acceptabel utveckling, vare sig för rederiet eller för resenärerna.

Vilka åtgärder tänker justitieministern vidta för att tillgodose resenärernas krav på en snabb och smidig passkontroll?

23 § Kammaren åtskildes kl. 16.11.

In fidem

SUNE K. JOHANSSON

i Gunborg Apelgren